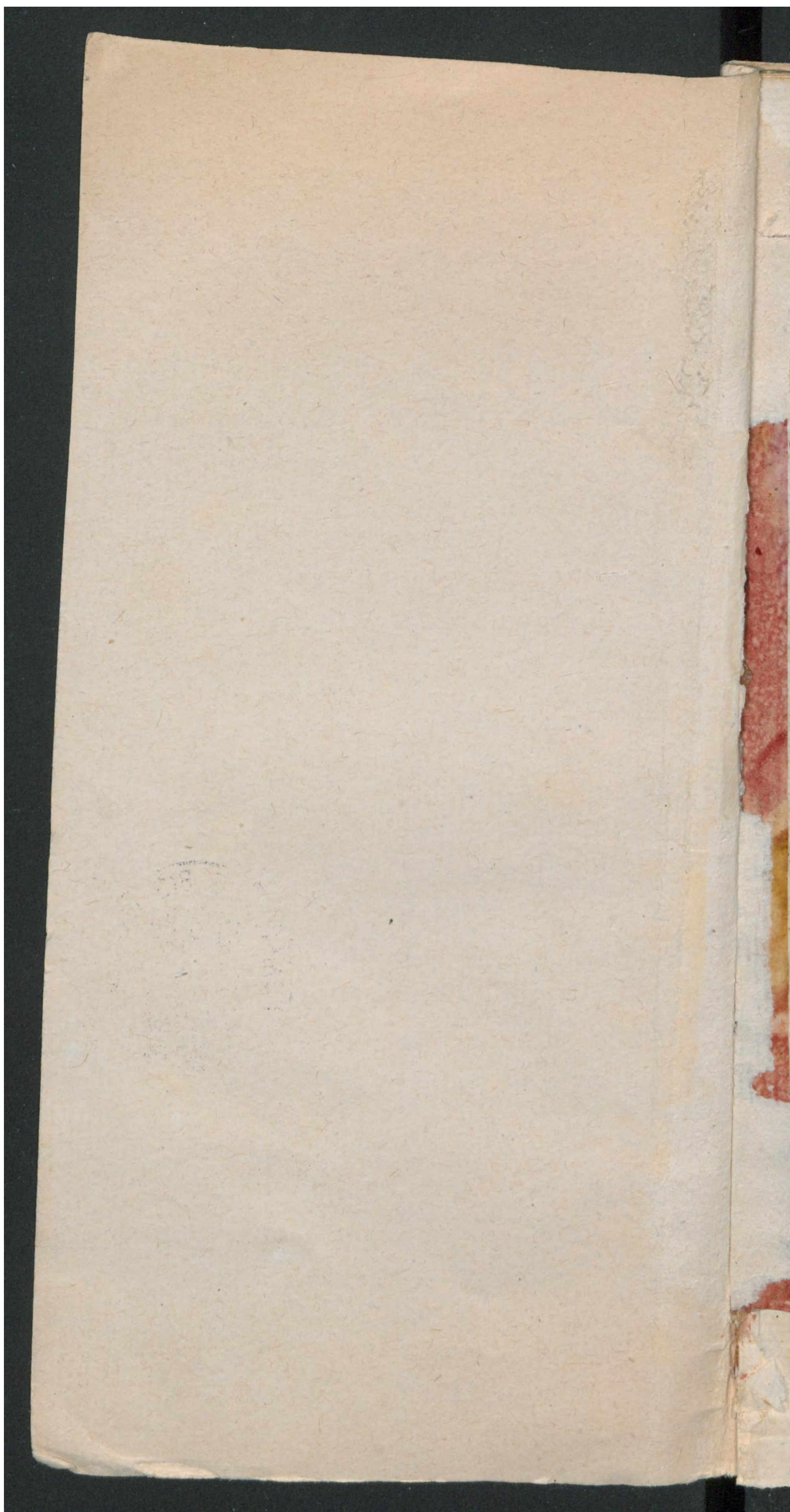

enwoordigen tijt ende noot/ hem petwes
eghen/ eñ inde religie toelaten wilde/ salt

Trouhertighe vermaninge aen het vereenichde Nederlandt/ om niet te luysteren na eenighe versierde vreed-Articulen/ nv onlangs wtgegaen ende ghestropt.

Dienende tot eene waerschouwinge van alle vrome Christenen/ ende beminders vande Nederlansche vryheyt

Beschreuen door een liefhebber derselue vryheyt.

Ghedruckt int Jaer ons Heeren/
M. D.C. V.

ghy dan te hopen/ dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leer/ wanneer
C ghy

enwoordigen tijt ende noot / hem petwes
eghen/eñ inde religie toelaten wilde/salt
een niet anders voor u zijn / dan resnijs

Totten Leser.

Goetvvillige ende beminde leser, daer syn onlanx naer't sluyten vanden peys in Enghelandt, alhier onder ons nieuvve propoosten van Vredehandelinge tusschen d'Ertzhertoghe ende dese vereenichde Nederlanden verresen, ende oock ommegedragen sekere versierde articulen, by de vvelcke onder andere poincten belooft ende aengebodẽ vvert, dat niemant in syne conscientie besvvaert, Maer neffens die Rooms Catolijcke oock die Reformierde religie over al toeghelaten, ende die Provincien na hare oude rechten ende vryheyden gheregiert souden vverden, ende dat tot onderhoudinge van dese ende meer andere seer behaechlijcke voorvvaarden den Keyser met meer andere Coningẽ ende Vorsten hun te borghe souden stellen, vvelcke propoosten schijnen hoe langher hoe meer onder ons aenghestoockt ende verbreyt te vverden, sulcx dat die listige Spaens-ghesinde op hope vande Spaensche slavernye, ofte ten minsten van vervverringe in onsen staet, die dorẽ bestaen op te stekẽ, die simpele ende eenvoudighe op hope van ruste ende volko-

ghy dan te hopen/dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leet / wanneer
C ghy

volkommene ontlastinghe van alderhande beswaernissen hun verheugen: maer alle goede Patrioten, houdende billicx, als gheleert door t'ondervintlick besoecken, sodane handelingen voor schaedelick ende bedenckelick, hun bekommerē, d'welck insiende, bē ick bewecht ghewordē, omme tot ghemeynen nutte ten voorschijne te laten kommen dese navolgende verthooninge ende trouhertighe waerschouwinge, die voor weynich jaren corts vā d'overkomste vā den Ertzhertoch ende d'Infante wt Spaenien by eenen getrouwen dienaer ende lieff hebber syns Vaderlandts beschreven ende in sijn uterste, hem bereydende tottet vertreck na t'eewige Vaderlandt, op voorsorghe van dusdanige gheruchten ende raetslagen aen eenen synen betrouden vrient by maniere van testament overghelevert ende bevolen is, om tot bevorderinghe vande ghemeyne ruste deser landen, ende tot hanthavinghe vande verkregene vryheyt ter bequamer tijt int licht te geven, willende mitsdien, dat dit sijn aertsche Vaderlant t'welck by den meesten tijt sijns levens met raet ende daet, soo veel in hem was had bygheuwoont, oock na sijn vertreck

in d'han-

in d'handelinghe over dese alder vvichste saecke syne raets ende goetvindens niet en soude ontbeeren, VVesende dan ooc geensins te tvvijvelen, of den selven auteur sal in sijn leste, dit vverck herlesende ende tē voorsz. eynde overleverende die redenen ende middelen van dien voor die rechte vvaerheyt gehouden, ende sonder gheveynstheyt hierinne syns herten grondt gesproken ende achtergelaten hebben, als staende doemaels voor t' strenghe oordeel Godes, in vvelcken staet die Christenen alle betrachtinghe van besonderen eygen baet, mitsgaders alle VVereltsche passien ende bevveechnissen van haet, nijt toorn ende vreese plegen af te leggen, heb derhalven neffens andere, hen dies vvel verstaende, die dit vverck met lust ghelesen ende gepresen hebben, t'selve nuttelick ghevonden omme aen den dach te kommen, ende oock gheacht, dattet nu den bequaemsten tijt vvas, omme tot voltreckinghe van d' vuterste vville des auteurs, t'selve een vveynich by my na ghelegenheyt ende loop vanden tegenvvoordigen tijt verandert, door den prent ghemeyn te maken, ende te doen vvanderē door dese onse vereenichde Nederlanden, verhopende ende van

herten

herten vvenschende, dattet by allen dient aengaet, neerstelick ten hertē genomen vverde, ende dat die gene, die na de Spaensche regieringhe noch een hertelick verlangē hebben, daer door (indien sy niet vvillens d'oogen toe en sluyten) mochten opgevveckt vvorden, ende tot een beter verstant, opmercken ende achterdencken kommen, ende dat andere vvelcke die Spaensche regieringhe hebben afghesvvoren, ofte die in tvvijvelachtighen ghemoede half ende half staen, mogē tot stantvasticheyt bevveecht ende van alle bedriechlicke ondercruypinge vroet ghemaeckt ende ghevvaerschout vvorden.

Ireneus Ammonius.

Et schijnt / O beminde Nederlant dat ghy dit Jaer hart bestormt sult wordẽ / beyde / met listigen valschen raet / ende met ghewelt van wapenen / ende dat de Heer Ertzhertoch Albertus van Oostenrijck / gelijck hy hierbevoren synen staet ende kleedinge heeft verandert / ende in plaetse van des Roomschẽ Paus velt-teycken / met den rooden Cardinaels rock / int bloet der heyligẽ geverwet / eenes Hertogẽ van Brabants mantel omghehangen / also oock nu op een ander maniere sal beginnen te handelen / ende te spreken / ende hem behelpen met Vossenvellen / om den voorseyden mantel te stoffieren / dewijle die Leeuwenhuyt wil te cort vallen. Voor dese syne gewelt / ende voor de huyt / ende Leeuwen klauwen / sijt ghy sonder allen twijuel onbeschroomt / als hebbende t'wterste van deselue algereets beproeft / eñ mannelick afghekeert / maer voor t'listighe Vossenvel heb ick noodich gheacht u een weynich te waerschouwen / als wesende so veel te meer te vreesen / dewijl t'niet openbaerlick / maer met bedeckte verborghene ondercruipinge u sal aencomen / daer wort

veel gestropt van des Ertzhertochs eñ der
Infante goedertierenheydt / van die hert=
grondelicke affectie / ende liefde die sy dese
landen toedragen/dat ghy nv allen misver
trouwen ende diffidenci behoort wt uwen
herten te jagen / als sullende handelen niet
met eenen Spanier/maer met eenen gebo=
ren Duytschen Prins / niet met eenen Co=
ninck/die verre ouer Zee woonende / wey=
nich van u weet/ ende te minder treck tot u
heeft/eñ voor dien ghy om syne ouergroote
macht willen / billic schroomt ende vreest/
maer met eenen Hertoch/die by u ende on=
der u sal woonen/ gelijck een Vader by sy=
ne kinderen/ die anders geen lant en heeft/
dan dit/anders gheen schatten noch rijck=
dom / dan die hy wt uwen handen sal ont=
fanghen / ende daerom niet op syn eyghen
macht ende ghewelt/maer op die herten eñ
liefde van d'onderdanen t'fondament van
syne heerschappye sal moetē stellē/die daer
sal regieren nade privilegien eñ oude vry=
heyden des Vaderlants/die niemant in sy=
ne conscientie sal beswaren/ cortelic/die al=
le wonden sal genesen / eñ u teenemael doē
vergetē allet voorledene jammer ende elen
de. Dit syn schijnbaerlicke schoone woor=
den/maer voor alle dingen sule ghy u laten
waerschouwen/dattet niet woorden syn vā

dey

...enwoordigen tijt ende noot / hem yetwes
...eghen/ eñ inde religie toelaten wilde/ salt
...ck niet anders voor u zijn / dan ...

den Hertoch van Brabant ende Infante/ maer inder waerheyt anders niet/ dan gemeyne mans callingen/ ten alderεersten bedacht ende uytgegeuen/ by listige quaetgesinde/ ende daer na aengenomen/ ende verbreyt by eenige slechte ende vrome / die bedroghen sijnde/ voorts andere meer helpen bedriegen / dienende alleenlick tot een aenlockinge/ eñ als speck op de val / om u luyden van trouwen raet / ende heylsame vermaningen/ vande ghene die uwe behoudenis soecken/ af te leyden/ ende na hare valsche ende giftige propoosten te doen luysteren/ wel wetende / dat ghy terstont in hare stricken gevangen sult syn/ so haest sy u tot luysterē connē brengē / al wort ghy schoon dat bedroch ghewaer / min of meer als het den muggen te laet is / wanneer sy na den hellē schijn van die keerssen vliegende hare vleughelen verbrant hebben. Ende ghy mocht u vastelick versekeren/ dat ghy euen so weynich/ sonder uyterste gevaer eñ schaden die ooren cont verleenen / als eene vrome Dochter met behoudener eeren / eenen oncuyschē boeue can te sprace staen. Sulcx hebt ghy metter daet / eñ met grootē schaden (die oock die Gecken pleech wijser te maken) in die voorledene Jaren beproeft/ te weten / datter noyt vredehandelinge on-

A v derleyt

ghy ... hopen/ dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leet / wanneer
C ghy

verleyt is/ of daer zijn/ dan geheele provin-
cien/ dan eenige naemachtighe Steden tot
afval beweecht/ ende van u lichaem afghe-
schuert/ wesende t'elckenmael die Vreeds-
handlingen/ met heerlicken schijn ē won-
der groote hope vande simpelen begost/
maer altoos int leste bevonden/ dat men
noch voor die privilegien/ vele min voor de
religie eenige sekerheyt conde erlangen/ ē
niettemin worden met diergelijcke valsche
handlingen eenige so diep daer ingheleyt/
dat sy niet weder te rugghe keeren conden/
maer inde Spaensche slauernie hebbē val-
len moeten/ als die exempelen met Gent/
Brug/ ende andere in versche gedachtenis
sijn. Vele schandelicker sult ghy nu vandē
vyant bespot ende bedrogen worden/ indiē
ghy u metten bovenverhaelden soeten ge-
sang tot luysteren beweghen laet/ want ter
handling comende/ sult ghy terstont verne-
men/ dat dese Croyingen niet dan stracē ē
meulen maren syn/ de Hertoch van Bra-
bant sal verclaren/ dat syne meyninge ver-
re van daer is/ ende ghy sult met dese pre-
sentatien/ die ghy u selfs inbeelt/ in ghelijc-
ker voegen bedrogen worden/ als die thien
blindē van Vlenspiegel/ die hun tien Cro-
nen met bloote woorden schencte/ ende als
sy daerop te ghelage gingen/ ē den weert
betalen

betalen souden/ hadse niemant ontfangen
Dat sulcx de rechte waerheyt is / sult ghy
claerlic verstaen/ aenmerckende des Ertz-
hertoghen wercken/ die ymmers meer be-
hooren te gelden/ als ydele woordē/ die hier
ende daer in schupten eñ op waghens/ son-
der eenen gewissen autheur ghestroyt wor-
den. Hy heeft voor syn vertreck na Spa-
nien die religie in verscheydene stedē hart
vervolcht/ ende onder anderen eene Jonge
dochter doen levendich begraven/ daerme-
de henwech nemende alle oorsaeck om van
syn gemoet ende meyninge int stuck van-
de religie eenichsins te twijfelen/ want al
tgene wat hy aen mans personē dede/ con-
de men met een anderen schijn verbloemē/
als of sy yet tegens hem eñ syne regieringe
onderleyt/ verraet ghesticht/ of correspon-
dents ghehouden hadden. Van ghelijcken
heeft hy voor syn vertreck/ die vrye Rijcx-
stadt Aken / wesende in des Keysers ban/
met datelicke executie helpen bedwingen/
om d'oeffeninge vande religie af te schaffē/
ende den Magistraet te veranderē. In ge-
lijcker voegē heeft d'Admirant terstont na
syn vertreck in Spaengien/ ende wt synen
bevel/ vele steden int Rijc/ als Wesel/ Goch
Essen/ van die religie berooft / die Predi-
canten verjaecht/ eñ Mispapen weder in-
gevoert.

gevoert. Aen den Bisschop van Paterborn heeft hy den 10. Januarij 1599. goetront ge schreuen / so verre de relige aldaer niet verboden worde / soo souden syne Catholijcke soldaten derwaerts comen / ende hy soude / noch die Ketters voor t'hanghen / noch die andere voor tplunderen versekerẽ connen / Blijckende claerlic wt des Eertzhertogen missiue / aen Joffrou Sybilla Hertogin te Cleue / gedateert te Niuelle den 15. Septembris 1599. dat in syne presency den raet besloten was / om des Coninckx en̄ des Hertogẽ van Cleue rebellẽ (so luyden syne woorden) t'ouertrecken. Heeft nu de Eertzhertoch in een vreemt gebiet / daer hy geẽ segghen en heeft / dusdanige authoriteyt ghebruyckt? Heeft de stadt Aken die niemant dan tgemeene verbont des Roomschẽ rijcx onderworpẽ is / die in krachte van des rijcx wetten ende ordonnancien (daerin de Keyser sonder des Rijcx ledematen niet met allen veranderen can) volcomẽ macht heeft / of beyde religien / of eene van beydẽ te oeffenen / dusdanigen ghewelt lijden moeten? Wat hope isser dan / dat in Nederlãt / twelc de Hertoch van Brabant / ende d' Infante niet als vry / maer als haer proper erffenis achten / daer mede sy na haren appetijt leuen mogen / die vryheyt van religie toegelaten

enwoordigen tijt ende noot / hem petwes
eghen/eñ inde religie toelaten wilde/sale

laten werden sal ? Of meynt ghy dat de
Hertoch op de reyse na Spaengien syne
meyninghe verandert heeft ? Dat hem de
Paus van Romen (den welcken hy te Fer-
rara die voeten ghecust heeft) eenen vreed-
samen Geest heeft ingeblasen ? Of dat die
Spaensche Inquisiteurs / ende Jesuijtsen
raet syn herte vermorwet hebben? Geloofs
vryelicks het contrarie/ eñ dat dese alle hem
noch meer eñ meer tot bloetvergieten ende
onbarmherticheyt aengheprickelt / eñ syn
herte so het te vorẽ van steen geweest is/ tot
Yser gemaeckt hebben. Men sal misschien
seggen/ dat hy van synen broeder den Key-
ser anderen bericht eñ raet mach ontfangẽ
hebben / maer siet ooc des Keysers wercke
aen / daer hy die Stadt van Aken / die in
cracht van des Rijcx wetten beyde religiẽ
vele jaren lang vreedsamelic geoeffent / in
den ban doet / ende metten Admirante/ die
so grouwelicken gewelt tegens alle reden
ende billicheyt int Rijck begaet / door die
vinger siet/ende den Ban spaert. Siet aen
d'andere wercken des huyses van Oosten-
rijc/ daer Ertzhertoch Ferdinand in Styr-
marck / ende Carinthien die religie / die al
van synes Bestevaders Keyser Ferdinan-
di tijden af/ aldaer opentlick toegelaten is/
nu onlangst met gewelt verdrijft/ die clach-
ten

ghy dan te hopen/ dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leet / wanneer
C ghy

ten ende protestatien van die Staten des lants veracht ende inden wint slaet/ die gevaer van een innerlantschē oorloch eñ vā syn gheheele lant te verliesen/ den welcken noch d'authoriteit synes vaders eñ Grootvaders / noch d'exempelen vande bloedige oorlogen in Vranckrijc eñ Nederlant/ noch de nayent vanden Turck die aen haer landē paelt/ tot eenige maticheyt ende discretie int stuck vande religie bewegen can/ die niet eens bedenckē wil hoe gevaerlick dattet is d'ondersaten met gewelt te dwingē ende te persen in tgene dat dē Turck selfs den synen toelaet / welc exempel recht ouer eenstemt mette antwoort des Coninck van Spanien aen Ertzhertog Carl van Oostenrijck ghegeuen/ want als de keyser Maximiliaen (een vreedlievende Prins/ eñ geen vervolger vande religie/ maer in alle syne handelingē matich/ daerom hy ooc doort belept vanden Paus eñ Spanien/ met gift nagetracht is) synen broeder Hertoch Carl voorts na Spaniē sont/ om des Conincx gemoet tot gelijcke matichheyt te beweghen/ hem voor oogen stellende tloffelicke exempel synes vaders Caroli 5. die dē religions vrede in Duytslant ingevoert had / eñ vermanende tselue te volghen eer die Onderdanen tot sulcken desperaetheyt ghebracht

wer-

enwoordigen tijt ende noot / hem yetwes
eghen/eñ inde religie toelaten wilde/salt
och niet anders voor u zijn / dan resp...

werden/ dat sy hē mochten af vallen/ heeft hy hel ende claer geantwoort/lieuer te willen clant verliesen/als den minsten inbreuc in die Catolijcke religie te gedoogen. Ghy weet oock wel / hoe dat hy inde Vredehandelinge tot Colen int Jaer 1579. dien vande religie voor alle gunst ende genade niet meer en heeft willen toelaten noch beloué/ dan dat hyse niet en wilde hangen of branden/maer dat sy te lande souden wtreysen/ ende onder andere natien gelijc die Joden ende dolende Heydens/herberch eñ schuylinge soecken mogen. Van dese meyninge is teghenwoordelick dat geheele huys Oostenrijck. Alle moderatie ende discretie is niet den Keyser Maximiliaen wech gestoruen/ende syne soons hebben eenen bitteren haet tegen de religie wt de borsten van hare Spaensche moeder gesogen/ende wordē daerin mette daghelicxe conversatie vande Jesuijters gestijft. Dit isset/dat inde Houwelicxvoorwarden tusschen den Eertzhertogen ende Infante (die in Brabant openbaerlic vercoft syn worden/so dat men aen die waerheyt ende authentijckheyt derseluer niet en can twijuelen) soo sterck ende crachtich bedonghen wort/dat sy int stuck vande Religie ghene veranderinghe en sullen maecken/by verbeurte des Landts/

twelck

ghy dan te hopen/dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leer / wanneer

C ghy

Twelck in sulcken geballe de Coninck van Spanien datelic wederom sal mogen aentasten/ gevende onbeschroomt ende sonder eenighe veynsinge claer aenden dach / hoe eendrachtich dat sy met de Inquisitie van Spanien in dit poinct syn / eñ ghedencken te blijvẽ / wesende tien dubbelde blintheyt ende dulhz / datter eenige hen latẽ wijsmaken/ dat de Hertoch eñ Infante / om dat sy wanhopẽ over Hollant eñ Zeelant/ andersins te mogen meyster worden/ inde religie hem yetwes sullen voeghen/ eñ toegheven moeten/ want de Prophecye / dat nootsakelick de leste Monarchy in Spanien opgericht werden moet / gelijc sy van aenbegin uten Oosten na Westen malcanderen gesuccedeert syn/ wt Asiẽ na Griecken lant van daer na Romen / is den Coninck ende Spaenschen raet so vast inghebeelt/ dat sy alle middelen van accommodatie noodeloos achten/ ende verseker houden/ dat sy doch sonder dat Heeren ende meyster over al werden/ eñ ten lesten in spijt van alle der Werelt beletselen/ haren wille erlangẽ sullen: Ja laten haer duncken/ dat sy door sodane accommodatie in de religie die correspondens metten Paus breken/ ende de hope vande aenstaende Monarchy omstootẽ souden. Niettemin of hy schoon na den te-

ghen-

enwoordigen tijt ende noot / hem yetwes
eghen/ende inde religie toelaten wilde/salt
ach niet anders voor u zijn / dan respijt
vande Galge/ende alles sal gebroken wor-
den / so haest die Spaensche ende Jesuijtsche
raet (daer aen hy so hart verbonden is) sal
meynen/dat sodane noot ende tijt is veran
dert na d'oude regel/dat men ketters geen
trouw noch gheloove te houden schuldich
is/by namen den rebellen / die na t'seggen
vande Spanier/hare schuldige plicht tegen
Godt ende den Coninck/ deerste gebroken
hebben. Ende op dat niemant en dencke.
dat desen regel / *Hæreticis non est seruanda fides*, een out ende ydel spreuckken is / om die
simpele te verveeren/siet wat nu tonsen tij-
den Doctor Ayala een Spanier/Auditeur
generael van des Princen van Parma Le-
gher/ in syn Boeck vande Crijchs-rechten
t'Antwerpen by Plantijn gedruct/is schrij-
vende/seggende claerlick/dat alle contrac-
ten ende verdragen/tusschen den Prins ende
gewapende onderdanen/oncrachtich/nul/
ende van genen weerde syn/ende dat d'on-
dersaten hen daer op niet en connen verla-
ten / maer wijslicker doen sullen / met oot-
moedige requesten haren Prins ende Hee-
re om vergiffenis biddende/ende hare ghe-
heele saeck tzijnder discretie stellende/welc

B ken

[illegible] geweest is denseluen met
een offensif oorloch recht aen te casten/ maer
dat sy te vreden geweest is mz bescherminge
van haer eygen/ niet tegenstaende/dat sy ha
ren staet met hulpe van u / ende met halue
costen hadde connen verseckeren. Wat hebt
ghy dan te hopen/dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leer / wanneer

C ghy

ken Spaenschẽ Doctor ghy grootelicx be-
hoort te dancken/voor so getrouwe/ronde/
ende openhertige waerschouwinge/ende u
daer na te reguleeren/so niet/sult ghy huy-
den of morgen tonrechte ouer bedroch cla-
gen/gemerckt Doctor Ayala u met vollen
mont warachtelick verwijten can/dat hijt
u te voren ghesept/ende dat ghy synen raet
veracht hebt. Om ten propooste weder te
keeren/ouerlegt doch/wat fraye ghelegen-
heyt datter is aen dander sijde om u te be-
spotten / ende alle beloftẽ met een gracy eñ
schoonen deckmantel te vernietigen/want
als ghy eenige vryheyt vã religie(dat doch
nemmermeer geschieden sal) sout moghen
verworuẽ hebbẽ/ sal de Hertoch van Bra-
bant een vollen mont hebben u aldus aen
te spreken: Dewijl ic uwe conscientien heb
vry gelaten/om dat ghy altoos gesept hebt
dat Godt alleen daer ouer behoort te heer-
schen/ so bewijst my nu ten minstẽ gehoor-
saemheyt in anderen Wereltlicken saken/
can hy dan door uwe slechticheyt daer toe
comen/dat hy alle dOfficiers/Richters eñ
Magistraten in steden eñ landen stelt/ dat
hy die vestingen eñ wapenẽ in syner hant
crijcht/ende meyster wort van theele speel/
so hebt ghy schoon den strick om den hals/
wesende niemant so simpel/die nz en merct
dat

houden, Niettemin of hy schoon na den te-
ghen-

dat de Hertoch binnen corten Jaren (want het is een arm Weert/ die niet een ghelach borghen can/ende veel beter connent Prin- cen ende Coningen/die langhe armen heb- ben) die saken in sulcker voegen beleyden/ ende die Staten na sijnen appetijt soo can formieren ende onderrichte/ dat sy selfs re- questen ouer gheuen / ende om afschaffing vande Ghereformierde religie bidden / in sulcker voegen / dat hy oor schijnen sal ge- neycht te wesen/ syn woort te houden/ende d'articulen te veranderen / niet van selfs/ maer ten eernstigen versoecke der Staten vant lant. Dit is vande religie/ eñ van die vryheyt/die ghy dies aẽgaende te verwach ten hebt / als van het swaerste ende wich- tichste poinct eerst geseyt/ ende voor so vele des Lants priuilegien aengaet/mach ick u versekeren / dat des Eertzhertogen hert eñ gedachtẽwijt verschillen van die voorsey- de stroyingen ende geruchten / om twelc te bewijsen / ick u niet verre leyden / maer op syne eygene saken wijsen wil/ende segghe/ indien hy van herten genegen waer/ so va- derlick te regieren/ als voorgegeuen wort/ ende die clachten vande Prouincien in dit stuck te beteren / soude hy ten minsten aen- de Staten van Brabant/ Vlaendren / Ar- tois/ ende Henegow/ eenich schijnsel daer

B ij af be-

[illegible] altoos gheweest is denseluen met een offensif oorloch recht aen te tastẽ/ maer dat sy te vredẽ geweest is mz bescherminge van haer eygẽ/ niet tegenstaende/ dat sy ha ren staet met hulpe van u / ende met halue costen hadde connen versekeren. Wat hebt ghy dan te hopen/ dat dese tegenwoordige Coninck van Engellant u leet / wanneer

C ghy

ak beginnen te toonen die nu twintich Ja-
ren herwaerts te vergeefs bidden ende ver
langhen/dat sy vande vreemde natien mo-
gen worden ontlast/dat den Raet met Ne-
derlandsche Heeren besedt/ ende d'Officien
ẽ en Lantsaten vergeuẽ mochten werden/
moetende sien eñ lijden/hoewel sy des ghe-
meynen Vaderlants verbont verlaten/ eñ
hen als vuyle slauen den Spaengiaerden
onderworpen hebbẽ/ dat sy nochtans niet
met allen te meer betrout/wt dẽ raet verslo
tẽ/ eñ veemde natiẽ hun voor geset wordẽ/
dewelcke op die Casteelen dominerẽ/aller-
ley moetwillen bedrijuen/ende met brandt
ende plundering die Staten dreyghen/soo
schandelick oock / dat die op den Casteele
tAntwerpen/die Burgemeysters gedwon
gen hebben / om hun lichte vrouwen te be-
stellen / makende die Burghemeysters tot
hare Coppelers ende Ruffianen/is dit niet
eene crachtige leuendige waerschouwinge
voor u/om vastelic te besluyten/dat dErtz-
hertoch ter liefde van u / die hy Ketters eñ
rebellen schelt / gene soeticheyt sal toonen/
nu hy den genen/de welcke als ghehoorsa-
me onderdanen voor hem op de knien val-
len/so weynich te willen weet? Ooc en can
hy anders niet doen/noch in prejudicie des
Coninckx van Spanien eenige veranderin-
ge ma-

souden, Niettemin of hy schoon na den te-
ghen-

ge maken / van den welcken hy die landen te leen ontfangen/ ende deselue met andere harde conditien na luyt vande Houwelicx-voorwaerden met onwtsprekelicke inbreuc vande Provincien vryheydt verbonden ende geenuyt heeft/ aende Croon van Spanien om steets des Coninckx hulp te genieten/ ende wederom hem tot opbouwinge vande gepretendeerde Monarchy trouwelic te helpen/ want sy weten wel/ dat dese landen van Spanien afghescheyden/ ende in vryheyt blijuende/ sodane Monarchy nemmermeer en can opgherichtet worden / ende hebben daerom van lange Jaren herwaerts besloten/ die privilegien van Nederlant / het coste wat het wille te reformeren/ om sonder beletsel van deselue/ alle de macht/ ende middelen/ ende die bequaemheyt vant' lant/ tsy van Gelt/ Schepen/ Hauens/ Vestinghen ende andersins/ tot onderdruckinghe vande nabuerlanden/ in Duytslant/ Vranckrijc/ Engelant/ ende alle andere te misbruycken/ gelijck die versche ghescheidenissen metter daet betoont hebben / hoe na sy tot haren voornemen souden gecomen syn/ indien sy die Nederlanden onder hare absolute heerschappye gehadt hadden/ waer wt ghy met eenen cont begrijpen/ wat beuselingen dat het syn / als men u poocht wijs te maken/

... gheweest is denseluen met een offensif oorloch recht aen te tasten/ maer dat sy te vreden geweest is mz bescherminge van haer eygen/ niet tegenstaende/ dat sy haren staet met hulpe van u / ende met haluen costen hadde connen verseckeren. Wat hebt ghy dan te hopen/ dat dese tegenwoordige Coninck van Engellant u leer / wanneer

dat d'Eertzhertoch om syner swackheyt
willen minder is te vreesen / ende dat ghy
nu voortaen met uwen eygē Prins/eñ niet
met een Coninc van Spanien/eñ vreemde
Natien sult hebben te handelen/eñ dat ghy
derhaluen alle diffidency behoort af te leg-
gē/want het sal nu voortaen erger syn dan
oyt te voren/in plaets van eenen sult ghy u
voor twee wachten moeten / in plaets van
eenen wijtgeseten en/ die men alle dinghen
ouer Zee toeschrijuen / ende syne resolutie
in wichtigen saken verwachten moeste/sal
u desen Ertzhertoch gestadich mettē strick
bouen t'hooft wesen/ ende dat net trecken/
so haest hy occasie siet. Ouer die verre ab-
sency vanden Coninck/ende t'wachten op
syne resolutien / hebben wy dickwils syn
voornemen belet / ende in d'assche sien val-
len/ maer dese/ die altoos selfs by t'Garen
sitten/ u op de vingheren sien/ ende op alle
gelegenheyt loeren ende luysteren sal/wert
synen slach sekerlicker nemen connen / tot
uwe elendige verderffenis. Noch veel wey
niger behoort ghy u misleydē te laten/door
ydele woordē/dat d'Ertzhertoch van duyt-
schen gebloet eñ afcomst / ende geen Spa-
nier en is/want eē gespanioliseert duytsch/
van een Spaensche Moeder ghebooren/ in
Spanien/ende in de school vande Spaen-
sche

souden, Niettemin of hy schoon na den te-
ghen-

sche Inquisitie opgevoedet/ mettẽ Coninc
van Spanien so sterc verbonden/ die noch
na des Paus Velc-teycken ruyckt/ die alle
nacht eene Spaensche hoveerdighe / ende
niet weynigher obstinate vrouw / als haren
Heervader geweest is / in syne armẽ heeft/
ende van deselue / nietsgaders vanden Je-
suijtschẽ raet/ aengeprickelt wort/ van sulc
eenen/ seg ick/ hebt ghy weyniger genade/
beleeftheyt/ eñ mededogenheyt ouer uwen
elendigen staet te verwachten/ als van me-
nigen geboren Spanier. Nu sult ghy my
vraghen / wat wtcomst dan? sullen wy een
eewighe diffidency behouden ? sal den oor-
loch nemmermeer een eynde nemen ? sullẽ
wy alle hope van eenẽ heylsamen vrede af
leggen ? Hierop gheue ick u tot antwoort/
dat ondersaten veel gewelts/ eñ onghelijcx
van hare Princen moeten lijden ende ver-
dragen/ eer sy tegen denseluẽ opstaen/ niet
alleen om der conscientie wille / dewijlse
Godt daeronder gestelt / eñ bevolen heeft/
oock ongeloouige ende ongerechtige Oue
richeyden gehoorsaem te wesen/ ende voor
deselue te bidden / maer oock van weghen
andere wereltlicke consideratien/ ende om
dat die binnenlantsche oorlogen/ ende wa-
penen der ondersaten tegen haren Prince/
hoewel rechtveerdich ende wettelic synde/

 dick-

altoos geweest is denseluen met
een offensif oorloch recht aen te castẽ/ maer
dat sy te vredẽ geweest is mz bescherminge
van haer eygẽ/ niet tegenstaende/ dat sy ha
ren staet met hulpe van u / ende met haluẽ
costen hadde connen versekeren. Wat hebt
ghy dan te hopen/ dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leet / wanneer

 ghy

dickwils meer quaets ende onheyls ver-
wecken / als de tyrannye des Princen / die
men daer door verhoopt t'ontghaen / ende
mogen wel vergeleken werden met eenige
medecinen/die deene sieckte verdrijuen/ eñ
een andere quadere verweckẽ/ dicwils ooc
den cranckẽ in perijckel van cleuẽ brengẽ/
daerom sy ooc gemijdet behoorẽ te wordẽ/
so langhe daer eenich ander raet of middel
is / maer wanneer de ondersaten met alle
gedult/eñ lijdsaemheyt niet met allen con-
nen gewinnen/ eñ de tyrannye so wijt ver-
loopt/dat alle Godtlicke ende Wereltlicke
rechten toelaten voordere gehoorsaemheyt
te weigerẽ/ gelijc ghy u met alle mogelicke
ende menschelicke middelen / met druckẽ/
dulden/ bidden/ kermen/ende ootmoedige
requesten ten wtersten toe ghequeten/ende
niet eer dan door dalderhoochste noot den
Tyran rechtveerdelick verlaten hebt / als
hy in plaets van uwe requesten beleefdelic
te beantwoorden/uwe Gesanten vermoor-
de/ steden eñ landen met Spaensche beuls
veruulde/ syne gesworene eeden ende arti-
culen vande huldinge brack / met koppen/
hanghen / branden/ voortvoer/synen stoel
bouen Godt settede / ende ouer die herten
eñ conscientien herschen wilde/ alsdan/seg
ick/ en isser voor dafgescheydene onderda-
nen geen

souden, Niettemin of hy schoon na den te-
ghen-

nen gheen ander raet noch middel/dan soo mannelick ende stantvastich voor de vryheyt te vechten / als sy te voren ghedueldich geweest syn int lijdē/ haer wapenende met een gestadige/ ende onophoorlijcke diffidency teghen des verlatenen Tyrans listen eñ soete woorden / want die natuerlicke aengheborene vyantschap / tusschen Kat ende Muys/en can onversoenlicker niet wesen/ als den ingewortelden haet ende toorn eenes grooten Potentaten tegen syne onderdanen/ van de welcke hy hem dunckt veracht ende verstooten. Gene exempelen sult ghy in ouden of nieuwen Historien vinden daer niet die eens afgevallene onderdanẽ/ ofte hare vryheyt mannelic beschermt/ofte in grootere slavernye ende elende gevallen syn/ die middelwegen van versoeninge eñ wederaenneminge des vorighen staets/ en hebben noyt wel gheluckt / ten sy dat die Lantschappen so sterck ende machtich syn gheweest/dat sy haer guarand by hen selfs hebben gehadt/om tgetroffene accoort tallen tijden te connen hanthauen/ende nieuwen inbreuc der Princen te beletten. Eenige seggen/daer is nochtans noyt geen oorloch gesien noch gehoort/die niet ten lesten met peys worde gheeyndicht / ende die vyantschappē behooren niet onsterflic te syn.

 Ick

een offensif oorloch recht aen te tastē/ maer dat sy te vredē geweest is mz bescherminge van haer eygē/ niet tegenstaende/dat sy haren staet met hulpe van u / ende met halue costen hadde connen verseekeren. Wat hebt ghy dan te hopen/dat dese tegenwoordige Coninck van Engellant u leet / wanneer

 ghy

Ick bekenne mede / dat sulcx waerachtich is/ ende begeere u tot eenen bestandighen/ vasten ende versekerden peys met mijnen raet te leyden / want den peys vint men of met accoort/of met victory. Potentaten eñ Princen moghen hen met beyde middelen behelpen/eñ als de victory ontseyt/accoort soecken / sy connẽ hen daer op betrouwen/ Met hooge bergen ende dalen/ of met diepe Zeen/syn sy gemeynlick gescheyden/so dat deen dander niet haestelick ouervallen can/ Elck heeft syn regiment apart/ eñ behout syn sweert ende voordeel inder hant om syn eyghen guarand te syn/so haest hy bedroch merckt/ maer tusschen u ende den versoenden vyant en is geen scheydmuer. Ghy moet u hooft in synen schoot leggen/ alle u Wapenen/ voordeel ende regieringe ouer genen / ende en behout gheen middel van guarand/oft troost met allen/ dan ws doots vyants discretie ende bermhertichheyt / die in dusdanigen val gevaerlic is te beproeuen/daerom moet ghy onvermijdelick den peys door victory soecken / ende sulcke resolutie nemen / dat ghy een van beyden of mannelic steruen/ of victory bevechten wilt. Den derden middelwech van weder aenneminghe eenes rechtveerdelick verlatenen/ende afgesworenen Heeren/

souden, Niettemin of hy schoon na den teghen-

ren/ is velen landen ende natien (daer van d'exempelen hier te lang vallen) qualic becomen/ maer door den wech van mannelicke continuatie der Wapenen/dien daer eenige wijslic vercoren hebben/ sijn sy ten lesten tot den ghewunschten peys ende rust geraect/daer van ick alleen weynich exempelen/ die yederman wel bekent/ ende in verscher ghedachtenisse sijn/ sal verhalen. Dus hebben die Switsers/ wesende juyst van dit selue huys Oostenrijck getyranniseert/noyt wederom daer onder treden willen/maer met hare standhaftichheyt sodanige vryheyt vercregen/ daer in men sy noch huydensdaechs loffelick siet floreeren/ sonder dat daerom haren oorloch eewich gheduert heeft/ maer Godt almachtich heeft door sijne wonderbaerlicke versieninge die saken in sulcker voeghen ghericht/datter huys van Oostenrijc selfs van die onrechtveerdige wapenen heeft op ghehouden/ eñ met verloop van tijden/ die hulp eñ vrientschap der Switsers van doen gehadt/ende dat na hondert Jaer oorlochs/eñ dickwils gemaectē peys oft bestant/die telckenmael by die van Oostenrijc gebroken warē/ ten lestē Hertoch Sigismund eenē eewigē vrede/hun lateñ hare volcomene vryheyt heeft opgericht/ den welcken daer na die keyser Max-

... gheweest is denseluen met ten offensif oorloch recht aen te tastē/ maer dat sy te vredē geweest is mz bescherminge van haer eygē/ niet tegenstaende/dat sy haren staet met hulpe van u/ ende met halue costen hadde connen versekeren. Wat hebt ghy dan te hopen/dat dese tegenwoordige Coninck van Engellant u leet/ wanneer

C

ghy

Maximilianus 1. ende Carolus 5. beyde van t'huys van Oostenrijck/ bekreftiche eñ bestadicht/ ende trouwe hulp ende bystant der Switsers in den Italiaenschen krijgẽ somtijts genoten hebben: Dus hebben die van Dennemarck/ haren verjaechden Coninck Christiern weder aen te nemen/ hen niet persuaderen laten/ hoewel syn swager Carolus 5. ende andere met wapenen ende vrientschap ghenoech daerom deeden/ alle beyde/ noch Switsers/ noch Dennemarckers en hebben so wichtighe/ wettelicke/ en welghegronde oorsaeck tot de verlatinghe niet gehadt/ ende int honderste deel so veel tyrannye niet ouer ghebracht/ noch so veel ghedults ghetoont/ als Nederlandt/ maer t'exempel der Machabeer/ t'welc u de heylige schrift voorstelt/ comt met u/ om t'stuck vande religie meest ouer een/ ende ghelijck dieselue dat afghewor pene jock Antioche noyt weder aengenomen/ maer so lang die wapenen gecontinueert hebben/ tot dat de Tyran selfs moede geworde is/ ende haerluyden in vrede heeft laten sitten/ Also ooc ghy hebt door mannelicke volherdinge inden oorloch voorspoet/ eñ segen van Gods almachtich te verwachten/ die u dus lang wonderbaerlick heeft geholpen eñ byghestaen/ ende voorders helpen eñ bystaen sal/

om

souden, Niettemin of hy schoon na den teghen-

om dat ghy niet alleẽ voor uwe oude loffe-
licke/ende welheergebrachte vryheyt/maer
oock voor syne Eer ende Kerck gedwongẽ
wort te strijden. Nu moghen alle verstan-
dige overleggen/of niet de tegenwoordige
ghesteltenis van saken in de Christenheyt
sulcx is/ dat men grootelicx heeft te hopen/
de Coninck van Spanien/ende Eertzher-
tochy Albert sullen ten lestẽ door uwe stant-
vasticheyt tot bekentenis vanden quaden
raet/dien sy duslang gevolcht hebben / ge-
bracht worden/ende verdriet crijghen van
desen onprofijtelicken oorloch/eenen kanc-
ker van alle hare schatten / versuymenis
van andere schoone occasien ende conque-
sten / oock sorge ende gevaer voor vele hare
andere landen ende Coninckrijcken / ende
dat sy eens beteren raet sullen plaets geuẽ/
gelijck hare Voorsaten neffens die Swit-
sers wijsselick gedaen hebben/ latende dese
Nederlanden by hare vryheyt ende religie
onaengevochten / eñ derseluer vrientschap
ende hantreyckinge in anderen saken / die
hun tienmael meer profijts inbrengen con-
nen/gebruyckende/waer toe alle die Spaẽ-
sche Natien/die aende Zee reycken/om de
nootwendicheyt willen van Commercien/
ende onderlinghe trafiquen/seer sullen hel-
pen raden/ende den Coninc/indien sy uwe

stant-

... altoos geweest is denseluen met
een offensif oorloch recht aen te tastẽ/ maer
dat sy te vredẽ geweest is mz bescherminge
van haer eygẽ/ niet tegenstaende/dat sy ha-
ren staet met hulpe van u / ende met halue
costen hadde connen verseckeren. Wat hebt
ghy dan te hopen/dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leet / wanneer

C ghy

stantvasticheydt noch eenighe Jaren sien/ met ootmoedige requesten beweghen/ ge-merct/ dat sy onget wijffelt meer ongerijfs lijden/ by verbot vande Zeevaert van die Nederlanden/ anderlins soude die overle-dene Coninck deselve so langhe Jaren int middẽ vandẽ oorloch met connivenci niet gedoocht hebbẽ/ dit is dat rechte eñ eenige middel/ om tot versekerden peys ende rust te comen/ alle andere middelẽ van accoort syn met veelvoudige sorge eñ achterdenc-ken vermengt/ de ghemeene natuer vande menschen en cant niet lijden/ dat na de ge-dane scheydinge ende afsweiringe des Co ninex/ noch ghy op hem/ noch hy op u/ een volcomen grondelic betrouwen wederom stellen can. Al laet ghy u schoon overmits uwe goedige aert/ ende aengheborene ron-dicheyt ende openhertichept beyraten / eñ overreden / om alle diffidency (waer toe nochtans die swackste altoos die grootste oorsaeck hebben) af te legghtn / ende na u her t/ van een ander t'oordeelen / hopende dat mẽ u met gelijcke rondicheyt ende on-valscheyt sal ontmoeten/ so en is doch geen dingh gewisser / dan dat die diffidency wt des Coninex eñ Ertzhertogen herte nem-mermeer gebracht sal worden/ twelck nie-mant beter en weet/ als hare eyghene raet-

gevers/

souden, Niettemin of hy schoon na den te-

ghen-

gheuers/die so veel van diffidency afteleg-
gen predicken/want sy sullen haren Heerē
altoos wederom in gedachtenis brengen/
wat ghy eens ghedaen hebt/ende dat ach-
terdencken in hun voeden/dat ghyt tot ee-
nigen tijden wederom doen sult/Radende
verhaluen/om met voorvallende occasien
uwe vleughelen soo te corten/ende sulcken
gebit in uwen mont te leggen/dat sy daer
tegens versekert syn ende blijuen mogen.
Dese billicke/ende in natuerlicke redenen/
gegronde sorge/en can u met gene Borch-
tocht/noch cautie ter Werelt af ghenomen
worden. Genomen/dat Keyser/Paus/Co-
ninc van Vranckrijck/Engelant/eñ meer
andere daer voor louen/ende sich verbindē
dat d'articulen sullen onverbrekelick ghe-
houden worden/Wat salt u helpen? Ghy
moet nochtans u hooft in uwes versoendē
Vyants schoot legghen/Ghy moet onder
syn genade eñ onghenade leuen/wanneer
ghy gehangen of onderdruckt sijt/eñ selfs
met allen geen macht hebt om u te helpen/
wie van die burghen sal hem uwer aenne-
men? Voor wat Richter sult ghy uwe sa-
ke pleyten? Wie sal/ofte ouer den princi-
pael schuldenaer/ofte ouer die burgen exe-
cutie doen? Ghy meent mogelic/wanneer
de Paus de handelinghe bekrefticht/ende
syn

… altoos geweest is denseluen met
een offensif oorloch recht aen te castē/maer
dat sy te bredē geweest is int bescherminge
van haer eygē/niet tegenstaende/dat sy ha
ren staet met hulpe van u/ende met halue
costen hadde connen versekeren. Wat hebt
ghy dan te hopen/dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leer/wanneer
C ghy

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/ dat die oude regel / van gheen geloove den ketters te houden/ in desen ghevalle niet en can plaets hebben/ dat ghy alsdan wel versekert zijt? Maer of schoon den tegenwoordigen Paus tselve dede / wie sal u verseken / dat synen navolger van de selve meyninge blijven sal? Can hy niet seggen/ mijnē Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de macht om te breken/ als onbundich/ ende crachteloos alles wat tegen de Catholijcke religie ghedaen is / tsy hergecomen van wien het wil. Genomen dat oock de volgende Pausen sulcx niet seyden / Can niet de Coninck van Spanien selfs sustineeren / dat hy wt wichtige redenen hem selfs / als een Souverain Monarch/ die genen Ouer-richter en kent/ van syne contracten can ontlasten ende dispenseren / na de regel van Doctor Ayala bouen gemelt / Ghelijck inder daet d'ouerledene Coninc voor weynich Jaren alle contracten met de Italiaensche Coopluyden opgericht/ wederom ghebroken ē wederroepen heeft / dus vint ghy ouer al stricken/ waer ghy u keert of went. Soo veel die Burchtocht van Potentaten betreft/ tis sotticheyt eens te dencken/ dat enige burghen uwenthaluen eenen oorloch sullen aenvangen/ niemant hinckt aen een

ander

houden. Niettemin of hy schoon na den te-

ghen-

de Coninck / schoon willende / en can hy
haer met gene groote schattē om die voor-
verhaelde redenē / ontsetten / veel weyniger
sal sy die van die uytgeschepte / neeringsloo
se Provincien (die doch hare hoveerdighe
regieringhe mette vreemde Natien eñ Ca-
steelen / haest sullen moede wordē / ende na
veranderinge haken) trecken connē / weest
onverdroten om noch te continueren voor
eenen cortē tijt / uwe liberale Contributiē /

andermans leer / t'engemaeck / die costen / eñ
die moeytē des oorlochs zijn so groot datse
niemant ter liefde ende profijt van vremde
wil aenveerden / ja men schroompt daeruit
te treden / oock wanneer men zijn eyghen
leet wreecken sal. Siet aen de articulen van
peys / tusschen den Coninck van Vranck-
rijck ende Spanien int Jaer 1598. opghe-
richt: Hebben niet die Spaensche met in-
neminge der Rijcrsteden / met overvallin-
ge vande Cleefsche ende andere Nabuer-
landen / met roouen / plunderen / ende duy-
senderley moetwillen deselue grooffelick in-
gebroken? Nochtans en wil Vranckrijck
om dier landen wille ghenen nieuwen oor-
loch beginnen. Siet aen t'exempel vande
overledene Coningin vā Engelant / hooch-
loflicker memoriē / hoewel de Coninc van
Spanien na hare Croon / Lijf / Leven / met
gewelt / verraet / gift / eñ menniger ley pra-
tijcken getracht heeft / hoe ongenegē dat sy
nochtans altoos geweest is denseluen met
een offensif oorloch recht aen te tastē / maer
dat sy te vredē geweest is mz bescherminge
van haer eygē / niet tegenstaende / dat sy ha-
ren staet met hulpe van u / ende met halue
costen hadde connen verseekeren. Wat hebt
ghy dan te hopen / dat dese tegenwoordige
Coninck van Engellant u leet / wanneer

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/ dat die oude regel / van gheen geloone den ketters te houden/ in desen ghevalle niet en can plaets hebben/ dat ghy alsdan wel versekert zijt? Maer of schoon den tegenwoordigen Paus t'selue dede / wie sal u verseken / dat synen navolger van de selue meyninge blijuen sal? Can hy niet seggen/ mijnẽ Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de machte om te breken/ als onbundich/ ende ...

ghy onderdruckt zijt/ ende die costen alleen op hem vallen moesten/ sal begeeren te wreken? Vanden Keyser is noodeloos te spreken / om dat niemant so slecht is / die niet van hem meer partyschap als troost verwacht. Maer de Keyser (segt ghy) ende die Duytsche Vorsten/ ja t'gheheele Roomsche rijck / d'oen haren dienst van selfs aenbieden / willen hen onse sake onderwinden/ eñ als middelers ons tot goede conditien van peys helpen. Sullen wy diffidenci op vyanden ende vrienden dragen / ende ghenes Menschen raet hooren? Ick antwoorde/ dat ghy meer als te veel redenẽ hebt / alles wat vanden Keyser hercoemt/ voor suspect te achten / niet alleen om die aldernaeste bloetverwantenis met Spanien/ ende den Ertzhertoge/ maer oock om syner eygener wercken ende handeling willen / die hy teghens die vande religie t'Aken / ende selfs tegen syne eygene onderdanen in Bemen/ Vngaryen/ Oostenrijck/ Silesien ende andere syne Landen aenricht/ metten Admirante door die vinger gesien/ ende d'onderdruckte rijcx onderdanen troosteloos verlaten heeft. Soo veel dat Roomsche rijck/ ende rijcx Vorsten belangt/ al isser dat vele derseluer wel te betrouwen syn/ so hangen doch oock haerder vele aenden Paus/ ende

conse-

de Coninck / schoon willende / en can hy haer met gene groote schattē om die voorverhaelde redenē / ontsetten / veel weyniger sal sy die van die wtgeschepte / neeringsloose Provincien (die doch hare hoveerdighe regieringhe mette vreemde Natien eñ Casteelen / haest sullen moede wordē / ende na veranderinge haken) trecken connē / weest onverdroten om noch te continueren voor eenen cortē tijt / uwe liberale Contributiē /

consequentelick aen Spanien. Ghy hebt int jaer 1598. gesiē de quade corresponde̅ci die onder hun is / ende die slappicheyt die sy betoont hebben int reddē / ende troosten van hare onderdruckte Ledematen / ende slechte beleydt van alle hare saken / overmits de veelheyt / eñ verscheydenheyt van hoofden / ende alle te samen soecken sy / met hare legatien / ende vermaningen tot peys / niet het profijt ende heyl van Nederlandt / maer veel meer haer eygen / hen inbeeldende / dat sy door dē Nederlantschen oorloch yetwes schadens lijden / ende in grooteren vallen connen / begeerende daerom denselven te dempen / het gae om de religie / ende uwe privilegien so het mach. Ende wanneer darticulen ingebroken worden / sullen sy veel weyniger voor u doen / als sy voor hare bontgenoten ende rijcxledematen gedaen hebben / slappelick ten herten nemende / de groote gevaer / die hun nakende is / so haest Nederlandt (het welck Godt verhoede) soude onderdruckt zijn / ende die tselve verstaen (gelijck daer eenige zijn) en sullen nemmer helpen radē / dat ghy onder Spaniers subjeccie tredet / ende sullen u danck weten / dat ghy hun Bolwerck blijft / ende dat spitse voor hun afbijt. Op die overentsige Potentaten in die Christenheyt / is oock

 geen

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/ dat die oude regel / van gheen geloone den ketters te houden/in desen ghevalle niet en can plaets hebben/dat ghy alsdan wel versekert zijt? Maer of schoon den regenwoordigen Paus tselue dede / wie sal u verseker en / dat synen navolger van de selue meyninge blijuen sal? Can hy niet seggen/ mijnẽ Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de macht om te breken/als on bundich/ende

geen fondament te maecken / om haerder swacheyt willen. Daerom/o beminde Nederlant/helpt u seluen/so helpt u God/laet u met genen listigen geveynsden woorden bedrieghen/ nu ghy dus lang met wapenen onouerwinnelick ghebleuen zijt / betrout u op gene menschen/maer op de gerechticheyt van uwe saeck/ende Godes ghewisse hupe / die u by die seuenendertich Jaren door wonderbaerlicke veranderinghen/ beschrickelicke gevaer ende uterste noot/ behouden/ gereddet/ ende tot die tegenwoordige voorspoet geleyt heeft/ende voort met syner hant leyden / ende voeren sal/ indien ghy u vast hout aen syn woort/ ende synen Leytsteern / gelijc die wijsen wt Orienten/ volgen wilt/denckt dickwils te rugghe/ende stelt het voorledene voor uwen oogen/daer sult ghy/als in eenen claren spiegel/ Gods weldadẽ/die hy u bewesen heeft / recht leeren kennen. Zijn niet de eerste beginselen van dese beroerten vreemt ende seltsaem gheweest? Int jaer 1566. ontstack sulcken yver by die hoofden van dlant/ om des Vaderlants vryheyt te beschermen / ende sich tot dien eynde te verbindẽ / daer was sulcken toeloop des ghemeenen mans in allen steden met duysenden / eenen sulcken algemeynen haet tegens de Spaensche Inqui-

sitie

de Coninck / schoon willende / en can hy
haer met gene groote schattē om die voor-
verhaelde redenē / ontsetten / veel weyniger
sal sy die van die wtgeschepte / neeringsloo
se Provincien (die doch hare hoveerdighe
regieringhe mette vreemde Natien eñ Ca-
steelen / haest sullen moede wordē / ende na
veranderinge haken) trecken connē / weest
onverdroten om noch te continueren voor
eenen cortē tijt / uwe liberale Contributiē /

sitie / dat die gheheele Christenheyt daer af
wiste te spreken / ende dat men oordeelde /
geen dinck en soude sulcken ghewelдigen
stroom connen beletten / maer door Godts
versieninghe die uwe bestandicheyt heeft
willen beproevē / verdrijvende alle dit gro-
te aensien ende hope / door die listige beley-
dingen van een Wijf / ende door die bloote
gheruchten van Duc d'Albes overconst.
t' Verbont van die Heeren scheurde / die ge-
meenten vluchteden of schuylwinckelden /
Duc d'Alba met een hant vol Soldaten /
teghens die overgroote mennichte vande
Inghesetene te rekenen / aencomende / vol-
brengt sonder eenighen wederstant al zijn
willen / hout koppen af / hangt / drenckt /
bout Casteelen / eenige groote hoofdē wor-
den balling / eenige hielpen syne Tyranny
stercken / niemant dorste daer tegen kickē /
of een hant wtsteken / als of sy alle ghebon-
den of betoovert waren / eñ was nu de ho-
pe van verlossinghe veel cleynder / als int
beghinsel die sorghe van eenich beletsel / de
desperaetheyt veel grooter / als int beghin
die hitte / blijtschap eñ vreuchde. De Prins
van Oraengien met hulp van syne ver-
wanten in Duytslant / eñ met wat onder-
stants vande ballinghen / bracht tweemael
eenen deghelicken hoop van Ruyter ende

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/ dat die oude regel / van gheen geloone den ketters te houden/ in desen ghevalle niet en can plaets hebben/ dat ghy alsdan wel versekert zijt? Maer of schoon den tegenwoordigen Paus tselue dede / wie sal u versekeren / dat synen navolger van de selue meyninge blijuen sal? Can hy niet seggen/ mijnẽ Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de macht om te breken/ als ou bundich/ ende ...

knechten te weghe/ die men sonder schroomen teghens de Turcken hadde moghen voeren/ treckt ouer de Maes/ comt int herte van t'Lant/ ende gaf wat nieuwer hopeninge/ maer syne macht/ ende uwen troost daerop gestelt/ haddẽ so weynich duerens als een vuyr van stroo. Duc d'Albes tyranny wert insonderheyt na den eersten tocht/ meer verstert dan gekrenckt/ ende in den tweeden/ die eensdeels op de hulp ẽn gunst van Vranckrijck onderleydt was/ valt de Fransoys haestelick af / ende vermoort die vande religie. De Prins wort gewaer/ dat hy op eenen bedriechlicken Rietstock ghesteunt had / die hem niet alleen failleerde/ maer oock door de hant stack. Van het Duytsche Crijchsvolck wert hy verlaten/ ende so daer eenige hope geschept was/ die verdwijnde nu teenemael. Maer als het byden menschen niet dan desperaet werck was / is u Godt met synen troost verschenen/ de welcke die herten in Hollandt ende Zeelandt met eenen nieuwen vuer ontstack/ om den Prins van Oraengien tontfangen/ ende tegen Duc d'Alba op te staen met verwonderinghe van alle Wereltwijsen / die het voor dullicheyt achteden / dat Coopluyden / Schippers ende Visschers/ ende teyne natie / die by yederman / ter per-

saké

de Coninck / schoon willende / en can hy haer met gene groote schattē om die voorverhaelde redenē / ontsetten / veel weyniger sal sy die van die uytgeschepte / neeringsloose Provincien (die doch hare hoveerdighe regieringhe mette vreemde Natien eñ Casteelen / haest sullen moede wordē / ende na veranderinge haken) trecken connē / weest onverdroten om noch te continueren voor eenen cortē tijt / uwe liberale Contributiē /

sake van haren langduerigen peys soo ongheoeffent in Wapenen ende onbequaem scheen ten oorloch / als een Koe om te dansen / die Duc d'Alba selfs so cleyn achtede / dat hem noodeloos dochte / hare stedē met Garnisoen te versekeren / sulcken stouten werck dorsten beginnen / tegens de macht van sulcken Coninck / tegens den alderberoemsten Velchooftman / tegen syne oude geoeffende Crijchsluyden / onder den welcken alle d'andere Provincien / die den meesten Edeldom hadden / ende inde Fransche oorlogen geoeffent waren / duycten / duychden / eñ beefdē / hebbende daerenbovē geen andˀ steunsel ter Werelt / als op eenē Prins / die uyt den velde had moeten wijcken / die van zijn eygen Crijchsvolck gheabandonneert / by alle steden van Brabant / Vlaendren / ende elders buyten ghekeert was / eñ datter meest is / die selfs syne swachept bekende / ende om haer niet te bedrieghen / eenige veel steden uytdruckelick waerschoude / sy souden haren yver wat matigen / ende so seer niet haesten / maer eerst voorraet van Gelt / Proviandt / Ammunitie / ende andere nootwendige dinghen versorghen / Steden vestighen / ende daer nā sich openbaren / hun oock mitsdien onthiedende / sy

 moch-

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/ dat die oude regel / van gheen geloone den ketters te houden/in desen ghevalle niet en can plaets hebben/dat ghy alsdan wel versekert zijt? Maer of schoon den tegenwoordigen Paus tselue dede / wie sal u verseKeren / dat synen navolger van de selue meyninge blijuen sal? Can hy niet seggen/ mijnē Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de macht om te breken/als on hundich/

mochten met ghewelt ouervallen worden/ eer hy hun hulp van Crijchsvolck conde senden / wie can dit anders dan voor een werc Gods achten? die niet en helpt/wanneer byden menschen die meeste apparentie is/ende ter contrarie helpt / wanneer sy den moet verloren geuen / op dat men t'syner hant alleen toeschrijue/ eñ hem te meer dancke ende loue. Alle particuliere gheschiedenissen/daerin Godt almachtich/gedurende den Hollantschen oorloch / syne hant grijpelicke ende schijnbaerlicke hulp heeft blijcken laten / als doen hy na tverlies van Haerlem so wel te pas den Gheest der oneenicheyt int Spaensche Leger sont/ tot dat die swacke Stadt Alckmaer wat adems haelde/ ende haer tot defensy stellen mochte. Doen hy t'ontset van Leyden miraculeuselick bevorderde. Doen hy met eenen corten doep die bevzorene Oorlochschepen in die Zuyderzee verloste/ende ter stont t'Water wederom vloot/als sy in hare vryheyt by Hoorn waren aengecomen / eñ andere wonderwercken laet ick om cortheyts wille varen/ tis wonders ghenoech/ dat dese weirloose/ongewapende / ende tot den oorloch so weynich gestelde natie / als eenighe onder die Sonne/sonder hulp van eenighe vreemde Potentaten / vier Jaren

lanck

de Coninck / schoon willende / en can hy haer met gene groote schattẽ om die voorverhaelde redenẽ / ontsetten / veel weyniger sal sy die van die wtgeschepte / neeringsloose Provincien (die doch hare hoveerdighe regieringhe mette vreemde Natien eñ Casteelen / haest sullen moede wordẽ / ende na veranderinge haken) trecken connẽ / weest onverdroten om noch te continueren voor eenen cortẽ tijt / uwe liberale Contributiẽ /

lanck hebben connen herden / teghens de overgroote gewelt eenes sulcken Monarchen / wesende noch eens so rijc aen gelt / als de groote Turck / ende met sulcken bitterẽ haet / ende toorn tegen dit cleyne landeken ontsteken / dat hy zijn groote voordeel op den Turck / twelc hem de victory van Don Joan des Jaers te voren gegeven had / onvervolcht liet / eñ versuymde / om syn bloetgierich hert aen die van Hollant ende Zeelant gemackelicker te moghen coelen / wesende daerom met den Turcken in stilstant ende onderhoudende met al syne nagebueren vrede / om al syne schatten ende macht hier te mogen gebruycken / hebbende oock so goede ende stercke armeye van eene menichte van oude geoeffende Soldaten / wt verscheyden natien / Spaniers / Duytsen / Italianers / ende vande Crijchservarenste hoofden / met overvloet van Geschut / ammunitie / proviandt / ende alles / als men ter selver tijt in Europa hadde mogen of connen tsamen brengẽ. Men sach in dese vier Jaren / overmits die ghestadelick aendringende Coninclicke gewelt / ende overmits die onghelijckheyt vande partuyren / die noyt in een oorloch qualicker ghemaeckt was / vele steden / ende Vestingen bedroefdelic vergaen / ende innemen / sonder noch-

cans

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/
dat die oude regel / van gheen geloove den
ketters te houden/ in desen ghevalle niet en
can plaets hebben/ dat ghy alsdan wel ver-
sekert zijt? Maer of schoon den tegenwoor-
digen Paus tselue dede / wie sal u verseke-
ren / dat synen navolger van de selue mey-
ninge blijuen sal? Can hy niet seggen/ mij-
nē Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de machte
om te breken/ als onbundich/ende ...

tans/dat den rest in syne constanti beswijc-
te/so oock/ dat die van Hollandt ende Zee-
landt moets ghenoech behielden/ om den
peys te Breda/ daerin den patriooten aen-
geboden wert/om haer goet te mogen ver-
coopen / ende elders buyten des Coninex
landen verblijf te soecken/af te staen/sy lie-
ten het op het alderuyterste aencomē / ende
vercosen lieuer in haer Vaderlandt doot te
vechten als in vreemde landen verachtelic
te gaen doolen. Maer als de Vyandt hem
duncken liet dat hy nat erouerē van Zie-
rixee/den voet op hare keel/ende de victory
in syne hant had. Als die nagebueren d'ee-
ne haer beclaechde / d'ander belachede / eñ
meynden/ sy souden nu de straffe van hare
sotticheyt moeten betalē. Summa/als alle
die wijse vande Werelt/Godes hulp aller-
veerst van haer achteden / is hy alternaest
daer by geweest/ eñ heeft het also gevoecht
dat andere Provincien / die schenen onder
des grooten Coninex genade/ende bescher-
minge te sitten ongeduldiger syn gewordē
int verdraghen vanden ouerlast der solda-
ten haerder vrienden / als Hollant eñ Zee-
landt int waernemen vande bloedighe sla-
ghen ende wonden haerder doodvanden/
Ghebruyckende een middel van verlossin-
ghe/daer aen d'alderclocckste/ ende scherp-
sinnich-

de Coninck / schoon willende / en can hy
haer met gene groote schattē om die voor-
verhaelde redenē /ontsetten/veel weyniger
sal sy die van die wtgeschepte/neeringsloo
se Provincien (die doch hare hoveerdighe
regieringhe mette vreemde Natien eñ Ca-
steelen/haest sullen moede wordē / ende na
veranderinge haken) trecken connē/weest
onverdrooten om noch te continueren voor
eenen cortē tijt / uwe liberale Contributiē/

sinnichste noyt gedacht en hadden / te we-
ten / dat oock Abten / ende Prelaten / met
meer anderen / die dus lang den Vyant int
onderdrucken vande religie ende vryheyt
in Hollant ende Zeelant/hadden geholpē/
ende ghesterckt / nu ter contrarien deselue
ontsetten / eñ wt der noot trecken/maken-
de met hun dat verbont te Gent/ daer van
sy (op dat uwe oogen wederom van men-
schen hulp af/ende te meer tot God getroc
ken worden) wederom afgevallen syn/eñ
eenige niet langer volstandich ghebleuen/
dan tot dat die Patrioten / ende die vande
religie metten hoofde bouen tWater ghe-
comen/ende adem gehaelt hadden. Daer
na hebt ghy ander vreemde hulpē gesocht
de welcke hoe grooter vā wterlickē schijn
ende aensien dat sy geweest syn/hoe harde
ren stoot dat sy uwen staet gegeuen hebbē.
Eenighe hebben t Schip doen kraken/ e-
nige bycans indē gront gebracht. dAffec-
tie vande loflicke Coningin in Engelandt
hebt ghy altoos hoochlic te dancken / hoe-
wel eenighe hare dienaers uwen staet een
tytlanck in ghene cleyne verwerringe stel-
den/ die beste / sekerste / ende bestendichste
hulp/hebt ghy altoos by u selfs/ ende voor
alle dinghen by Godt soecken moeten/
die

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/
dat die oude regel/ van gheen geloone den
ketters te houden/ in desen ghevalle niet en
can plaets hebben/ dat ghy alsdan wel ver-
sekert zijt? Maer of schoon den regenwoor-
digen Paus tselue dede/ wie sal u verseke-
ren/ dat synen navolger van de selue mey-
ninge blijven sal? Can hy niet seggen/ mijn
Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de macht
om te breken/ als onbundich/ ende [illegible]

die u noch noyt ghefailleert en heeft/ Wat
stercker bewijs van syne Vaderlijcke op-
sicht ende sorge voor uwe behoudenis cont
ghy hebben? als dat hy u/ niet alleen te-
ghens alle den ghewelt des wtwendighen
Vyants/ maer oock tegen so mennichvou-
dige inwendighe listen/ practijcken ende
verraet/ bouen alle menschelic vermoeden
bescheri heeft? Uwe eyghene voorstan-
ders ende Gouuerneurs hebbē u gepooge
inden strick te brenghen. Graef van Ren-
nenburch in Vrieslāt/ eñ Overyssel/ Graef
vanden Berge in Gelderlant ende Graef-
schap Zutphen/ Prins van Chymay in
Vlaenderen. Die principaelste/ die ghy int
Jaer 1579. na Coln ghedeputeert hadt/ als
den Hertoch van Arschot/ Heer van Grob-
bendonck/ Abt van Marolles/ raetslaech-
den meer voor den Vyandt/ als voor t'Va-
derlant/ ende hebben u gepoocht te leuerē/
maer alle haren lang voorbedachten/ ende
so sy meynden ten cloecksten tughelepden
raet/ heeft Godes machtige hant van u af-
gekeert/ ende gelijc Achitophels wijsheyt
vernieticht; Isser niet voor menschen ver-
stant onbegrijpelic/ dat so veel verliez van
steden/ so veel verraets/ so veel tegenspoets
in Slachten te velde/ als op Hardenberger
Heyde/ tot Noorthorn op de Boutrange/
by

de Coninck / schoon willende / en can hy haer met gene groote schattẽ om die voorverhaelde redenẽ /ontsetten/veel weyniger sal sy die van die wtgeschepte/neeringsloose Provincien (die doch hare hoveerdighe regieringhe mette vreemde Natien eñ Casteelen/haest sullen moede wordẽ / ende na veranderinge haken) trecken connẽ/weest onverdroten om noch te continueren voor eenen cortẽ tijt / uwe liberale Contributiẽ/

by Lochem/ op Couwensteens dijck / t'Amerongen/te Boxum/ ende elders. t'Verlies van d'aldermachtichste Steden vans lant/die eensdeels met ghewelt / ende honger bedwongen/ eensdeels vrywillich van v afghevallen syn / nochte uwen staet en hebben connen vellen / nochte des vyants saken verbeteren ? Ghy zijt door die ghelédene nederlaghen ende schaden wackerer/ cloeckmoediger/ende voorsichtiger geworden : Alle t'verlies is u tot voordeel/eñ den vyant syne victorien selfs tot schaden ghedeegen. Die Volckrijcke neerachtige Steden ende Provincien/zijn door syne triumphen in een ommesien arm/desolaet/bloot van volck ende neeringe ghewordẽn : Die uwe hebben midden in allen teghenspoet ghewasschen ende toeghenomen : Dorpen zijn steden ghewordẽn / onvaste steden onwinnelick gemaeckt / die al te voren groot ende sterck waren / hebt ghy noch wijder eñ grooter bouwen moeten/ om dat sy den toeloop van volck niet en conden herberghen. Ontallicke oorlochschepen hebt ghy Jaer op Jaer/geduerende den oorloch/ getimmert/ontallick Geschut gegoten : Alle voorraet van Wapenen/ ammunitie/ ende andere Crijchsbehoeften / maer boven al die experienti vandẽ Crijch vermeerdert/ ende

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/ dat die oude regel/ van gheen geloone den ketters te houden/ in desen ghevalle niet en can plaets hebben/ dat ghy alsdan wel versekert zijt? Maer of schoon den tegenwoordigen Paus selue dede/ wie sal u versekeren/ dat synen navolger van de selue meyninge blijuen sal? Can hy niet seggen/ mijnẽ Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de macht om te breken/ als ou bundich/ ende ...

ende u eygene macht ende middelen/ die u Godt verleent heeft recht kennen ende gebruycken leeren/ uwe contributiẽ hebt ghy in goeden ganc ende ordre gebracht/ Godt wijst u neiringe in vreemde landẽ/ die ghy te vorens niet gekent en hebt/ segent deselue alle Jaer meer/ in spijt ende tot grooten afganck ende schaden der Coninckrijcken in Spanien/ ende met verwonderinge van alle natien/ die daer sien/ dat God den Coninck/ ende geheel Spanien/ die neiringe allenskens onttreckt/ ẽn u toestuert/ ẽn sulcke macht ter Zee verleendt/ dat ghy hem selfs in Spanien ende elders aentasten cont. Sy sien ter contrarien/ dat alle des Coninx saken te rug gaen/ dat den Kancker ende vloeck in syne schatten ghecomen is/ dat hy niettegenstaende alle t'Gelt van Indien/ aende Cooplupden heeft moeten failleren/ ende syne contracten wederroepen/ dat hy met gestadige muyteryen van onbetaelde soldatẽ gequelt is/ sy sien claerlick/ dat tot nu lang zijne reputatie/ ẽn naem grooter is gheweest/ dan syne macht/ dat hy lijden moet/ dat ghy hem in zijn eygen landen/ ende syne hauens trotset/ ende braveert/ ende dat hy in plaets van andere te verschricken/ nu selfs vreesen moet. Voorwaer/ hy moet met siende oogẽ blint/ met ten herten verstockt/ ende tegens God on-

dank-

de Coninck / schoon willende / en can hy haer met gene groote schattẽ om die voorverhaelde redenẽ / ontsetten / veel weyniger sal hy die van die wtgeschepte / neeringsloose Provincien (die doch hare hovveerdighe regieringhe mette vreemde Natien eñ Casteelen / haest sullen moede wordẽ / ende na veranderinge haken) trecken connẽ / weest onverdroten om noch te continueren voor eenen cortẽ tijt / uwe liberale Contributiẽ /

danckbaer wesen / die wt dese wonderwercken niet en bekent synen Vaderlicken segen ouer u / ende synen toorn eñ malediccie ouer des Coninckx huys / twelck die eer / macht / eñ hoocheyt / daerin het van Gode gestelt is / niet bekent / maer tot wtroyinge van syn woort ende kercken / tot stichtinge van alle onrust inde Christenheyt / tot ouervallinge van vreemde landen / daeraen sy geen recht en hadden misbruyckt / eñ meer Christenbloets vergoten heeft / als Nero, Diocletianus, Maximinus, ende anders tyrannen / die daer opt na Christi geboorte gheleeft hebbẽ / daer ouer dan Godt rechtveerdelick vergramt is / eñ schijnbaerlicke teeckenen geeft / dat hy den Scepter weder om van hem nemẽ / eñ na dat hy dit Huys drie hondert Jaeren lanck heeft laten opclimmen / om harer ondanckbaerheyt ende onbekentenis wille vernederigen wil.

Daerom / O Nederlandt / dewijle ghy so lange jaren uwe vryheyt van siel / ende lichaem / met Godes hulp / ende uwe manlicke vromicheyt bescheremt / soo veel goets eñ bloets daer aen te cost geleyt / eñ uwẽ naem ende roem bekent gemaeckt hebt ouer alle de Werelt / En beswijckt nu niet int eynde ende t'alderleste van uwen arbeyt / nu de meeste noot ende ghevaer ouer ghebracht / ende dat ghene (met Godes hulpe) seer

cleyn

syn segel daer aen hangt/ met verclaringe/
dat die oude regel / van gheen geloove den
ketters te houden/ in desen ghevalle niet en
can plaets hebben/ dat ghy alsdan wel ver-
sekert zijt? Maer of schoon den tegenwoor-
digen Paus tselve dede / wie sal u verseke-
ren / dat synen navolger van de selve mey-
ninge blijven sal? Can hy niet seggen/ mij-
nẽ Voorsaet heeft gedoolt/ ic heb de macht
om te breken/ als ou hundich/ ende ...

...leyn is / datter noch resteert / nu ghy van
Jare te Jare uwe Vyanden siet dalen / in
macht ende rijcdom af nemen/ ende haren
ondergang naken. Ghy hebt dat eynde be-
leeft van Coninck Philips den tweeden/
die met alle syne schatten / kloecken raet/
groot aensien/ authoriteit ende experiency/
gestadigen obstinaten arbeyt van dertich
Jaren/ teghens u meer heeft verloren / als
gewonnẽ/ veel meerder hope isser / dat ghy
de saeck door Godes genade t'uwer eeren
sult uytvoeren/ teghens synen soon/ wiens
raet/ aensien ende experienci byden Vader
niet te verghelijcken is/ die de schatten uyt-
geput/ ende t'credit ghelwackt vint/ wiens
Tollen ende incomen door tsluyten vande
Commercien/ ende uwe geluckige nieuwe
vaerten verminderen / ende wiens costen
vermeerderẽ / om dat hy geduerich te lant
ende te Water op de custen van Spanien/
ende andere syne rijcken tegens u moet ge-
wapent zijn/ ende voortaen mede op syn ey-
gen bescherminge dencken daer de Vader
alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nz
gelijc ghy int begin vande Princessin van
Parma bedrogen zijt / nu wederom int le-
ste van eene Vrou bedriegẽ/ die anders ge-
ne Wapenen heeft om u te beschadighen/
dan list ende bedroch / want haer Broeder
de Co-

de Coninck / schoon willende / en can hy haer met gene groote schattē om die voorverhaelde redenē / ontsetten / veel weyniger sal hy die van die wtgeschepte / neeringsloo se Provincien (die doch hare hoveerdighe regieringhe mette vreemde Natien eñ Casteelen / haest sullen moede worde / ende na veranderinge haken) trecken connē / weest onverdrooten om noch te continueren voor eenen cortē tijt / uwe liberale Contributiē / want de vryheyt die daer voor gecoft wort en is met gene schatten te weerdeerē. Ghy cont het lichtelick tegen dese Infante herden / gemerct tot uwer bescherminge eenen gulden so veel streckt / als haer drie of vier. Ghy hebt niet te doen met eenē Duc d'Alba / Don Joan / noch Prins van Parma / dier cloeck beleyt / ervarenheyt inden oorloch / voorspoet eñ fortuyn te vreesen was / die ghy nochtans voorspoedelick hebt afgekeert: maer met Vrouwen / jonge onervarene luyden / die perplex / eñ buiten raets zijn / eñ met Cardinaels / die in Papenrocken / niet in Wapens zijn opghevoedet / die meer met Jesuijters eñ Inquisiteurs / als met Capiteynen eñ Crijchsluyden hebben geconverseert / onder wiens regieringe ghi algereets handtgrijpelic speuren meucht eene merckelicke veranderinge in des Oy-

D ants

ants Crijchsordre/ende raet/eñ consequen-
telick inden voortganck sijner saken/ daer-
entegens zijt ghy van God ghesegent/met
sulcken Veltheere/als ghy noch noyt ghe-
hadt en hebt/diergelijcken dat Roomsche
rijck tegens den Turcken is wunschende/
diergheleijcken de Coninck van Spanien
met syne schatten / al waren sy thienmael
grooter/met en can te wege brengen. Ghy
hebt die gunst van alle nabuerige Princen
eñ Potentaten/de welcke/ al helpen sy niet
met openbare Wapenen/ nochtans wun-
schen sy uwe voorspoet/ om die vreese/die
sy voor die Spaensche opgeblasenheyt/ eñ
ambitie dragen/in voegen/ dat allet' voor-
deel aen uwer sijden is: Des vyants quar-
tieren staen voor u open / d'uwe syn hem
doort' Waterrijcke lant/ ende stercke stedē
gesloten.

Zijne Hauens in Spaengien / Indien/
Brasilien/ eñ America/ syn u bekent/ ende
licht om in te seylen / soo dat ghy tot uwen
believē aenslagē daerop maken cont/maer
hy heeft beproeft/dat uwe Hauens eñ Zee-
Steden voor syne Vloten niet te sorghen
hebben.

Die Zeevaert/ die Gelts middelen / die
Crijchservarenheyt/ die authoriteit/zijn bi
u ge-

wapent zijn/ende voortaen niet op syn ey-
gen bescherminge dencken daer de Vader
alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nꝫ
gelijc ghy int begin vande Princessin van
Parma bedrogen zijt / nu wederom int le-
ste van eene Vrou bedriegē/ die anders ge-
ne Wapenen heeft om u te beschadighen/
dan list ende bedroch / want haer Broeder
de Co-

u gewassen/by hem vermindert / uwe saec wort so langer so favorabeler/die zijne van Jare te Jare meer ghehaet/om dat hy den eenen voor/den anderen na offendeert / gelijck hy (weynich Jaren gheleden) int Roomische rijck gedaen heeft.

Bouen al hebt ghy u op de rechtveerdicheyt van uwe saecke ende Godes gunst te betrouwen / die u hier te vorens tot verscheydene reysen in ongelijc grootere ende meerdere noot gheholpen heeft / dien ghy (die spot ende schande van alle die Werelt/ende t'verwijt vande posteriteyt te geswijghen) vertoornen/ ende synen segen van u af keeren sult / so verre ghy syne weldaden vergheetende/ ende hem mistrouwende/nu sonder noot / ofte om uwen buydel te sparen/ofte om geimagineerde meerdere rust/ende gemacks willen/ zijn woort ende ware religie verlaet / ghelijck die Gerasener om haerder Verckens willen Jesum Christum deden vertrecken. Want so weynich Godt ende Belial accorderen / so weynich conde ghy beyde/die waere Religie / ende Peys metten Coninck van Spaengien/ Alberto ende d'Infante (die ick tsamen in eenen graet stelle) tot deser tijdt erlanghen / Maer door uwe Mannelicke

resolutie/eñ continuatie vande Wapenen/ blijft ghy nu vande Religie ende uwe vry-heydt versekert/ eñ hebt met vervolch van tijde ooc goeden peys met Spanien / ende alle syne vrienden te hopen/ niet weyniger als die Switsers byden huyse van Oostenrijck erlangt hebben. Hier toe wil u God almachtich syne ghenade/ met wijsen raet ende eendracht verleenen/ Amen.

Ende ghy Roomsche Catholijcken (onder de welcke ic weet / dat vele syn/ die des Vaderlants vryheyt beminnen)laet u niet wijs maken / dat ten aensien vande religie uwe lasten ende periculen onder t' Spaensche regiment een hayr minder sullen wesen. Tegen alle die yet te verliesen hebben/ sal men lichtelic actie vinden/ als wesende vrienden ende goetgunners vande Lutheranen/ al waer daer anders ghene/ als dat sy geen devoir noch wederstant gedaen/eñ die wapenen teghens hare nabueren ende bloetsverwanten niet gevoert en hebben. Dit is het Crimen Omissionis, over twelc de geheele Nederlantsche natie byden Coninc/eñ Spaensche Inquisitie gecondemneert/ende Duc d'Alba d'executie bevolen wert / gelijc die Historien ter eeren vanden Coninc/by Catholijcke selfs ghescreuen/ mede brengen. Dit isset/dat Vargas/President

wapent zijn/ende voortaen mede op syn ey-
gen bescherminge dencken daer de Vader alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nz gelijc ghy int begin vande Princessin van Parma bedrogen zijt / nu wederom int leste van eene Vrou bedriegē/ die anders gene Wapenen heeft om u te beschadighen/ van list ende bedroch / want haer Broeder de Co-

sident van den Bloetraet by Duc d'Albes tijden seyde: Hæretici fraxerunt templa, Boni nihil faxerunt contra, Ergo debent omnes patibulare, Dat is: Die Ketters hebben die Kercken gebroken / die goeden en hebbent niet belet / Ergo moeten sy alle hangen. Om dese redenen schreef Johan Baptista Taxis int Jaer 1595. wt Brussel aenden Coninc in Spanien / dat syne Mt: gheensins en behoorde te bewilligen / door eenich tractaet van peys / dat die Spaensche Garnisoenen te lande hen wt gevoert worden / of het ware terstont om syne authoritet gedaen / want seyde hy / u Mat: en connen op die vande Catholijcke religie niet bouwen / overmits de devotie alleen gevonden wort / onder weynich oude luyden eñ vrouwen / die niet en vechten / alle de rest sullen lichtelick met malcander thooft in een Caproeyn steken. Eñ al hadde Taxis dese diffidency des Conincx / eñ des Spaenschen raets tegens u niet so plomp wtghesproken / so spreken doch die wercken selfs / want alle de Werelt weet / dat die Nederlantsche Heeren / hoewel metten Coninck ghereconcilieert / nochtans niet betrout en werden / sy moeten met weemoet / eñ herten leet aensien / ende opswelgen / dat die Spa-

 nier

nier hun soo inden Raet / als in hooghen Ampten / bewaren van Casteelen / ende anders voor getrocken / ende sy veracht / verschouen / ende qualick getracteert werden. Ten heeft Graef Lamorael van Egmont niet met allen gebaet / dat hy die Predicanten hielp verjagen / ende hem in alle manieren Roomisch Catholijck toonde / hy moest dies niettemin thooft verliesen. Zijn soon / de welcke / om te meer credits byden Spaniers te vinden / ouer al plat wt seyde / dat den Vader recht ghesciet was / wert inde gevanckenis veracht / ende verlaten / ende viel swaer ghenoech / dat de Coninck ten lesten eenen Edelman / den Heere van La Noue los laten wilde / om den Graue van Egmont / selfs ander / met seer ongelijcke buytenschap te verlossen. Dan ghelijcken / als Baron de Selles / Champaigny / Bisschop van Yperen / Heer van Auchy / aen deser zijden ghevanghen waren / heeft den Hertoch van Parma / om hare verlossinge so weynich ghedaen / dat oock Selles van hertseer sterf / clagende: dat syne eñ synes Broeders Noircarmes diensten qualic betracht ende gheloont worden. Baron van Heese wert om een gesochte actie onthalst. Veel andere heeftmen hier eñ daer in ghevaerlicke plaetsen / gelijck Ossas opgheoffert / ende weynich betruert: Graef Carlen

van

wapent zijn / ende voortaen niet op uw eygen bescherminge dencken daer de Vader alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nu gelijc ghy int begin vande Princessin van Parma bedrogen zijt / nu wederom int leste van eene Vrou bedriegẽ / die anders gene Wapenen heeft om u te beschadighen / dan list ende bedroch / want haer Broeder de Co

van Mansvelt hebben die Spanier den Peper so sterck gemaeckt / dat hy des Coninckx dienst in Nederlant quiteerde / eñ na Vngeren ging steruen. Tis noodeloos eñ te lang meer exempelen te verhalen. Ghy siet voor uwen ooghen / hoe dat het die van Antwerpen / Gent / ende andere niet met allen vaet / dat sy als Catholijcke ghehoorsame onderdanen des Coninckx leuen / sy moeté euenwel slauen syn van die Spaensche natie / eñ onwtsprekelicken moetwillen / gewelt / spijt / trots ende tyranny vande Spaensche Garnisoenen verdragen / sonder dat hare clachten ghehoort / of Justicie daer ouer gedaen wort / twelck alle Catholijcken / die in den vereenichden Provincien / onder die besmettinghe vande Ketters (gelijck die Spaniers ende Jesuijten seggen) ghewoont hebben / voor een exempel eñ waerschouwinge dieně mach / wat soeten traictement dat sy / indië die Spaniers absoluyt meyster worden / sullen hebben te verwachten. Noch veel stercker eñ ongetwijuelder hebben sy sulcx te besluyten / wt dexempelen van die Staten in den Coninc rijcke Napels / Arragonië / eñ des Hertochdoms van Milaně / die hen tegens die Inquisitie gestelt hebben / niet om dat sy eenighen smaeck van de ware religie hadden / maer om dat sy saghen / dat niemants soo

Catholijc leuen mach/of hy is die stricken van deselue onderworpen / eñ dat sy dient tot een pretext/ om sonder exceptie van eenighe privilegien/jurisdictien/vryheyden/eñ Lantsghewoonheyden/ouer alle saken eñ personen / van wat qualitet die wesen mogen/ te richten/ gelijck wt die Historie van Antonio Perez claerlick blijckt. Ouer den welcken als de Coninck na synen appetijt den toornigẽ moet niet coelen conde / overmits hy na synes Vaderlants privilegien/ voor d'Ouericheyt aldaer moest aenghe-claecht/eñ onder genen vreemden Richter conde getrocken wordẽ/heeft hy hem door d'Inquisiteurs aentasten laten/hoewel hy van geen dinck weynigher/als vande religie beschuldicht wert. Een Spaens Edelman van Salamanca ghebooren / die met Duc d'Alba wt Spanien gecomen was/ heeft in mijnẽ huise opkhertelic verclaert/ dat in syner stadt niemants van qualitet was / of hy soude een lidt van zijn vingher geuẽ/dat hy mochte van die vreese der Inquisiteurs ontslagen wesen. Die Coopluyden van Lyssabon/d'aldercatolijckste van der Werelt / hebben dese vreese (doen Coninck Philips eerst aen Portugal quam begheeren af te coopen/eñ derdehalf millioen Ducaten aengheboden/niet om teene-

mael

wapent zijn/ende voorstaen mede op syn egen bescherminge dencken daer de Vader alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nu gelijc ghy int begin vande Princessin van Parma bedrogen zijt / nu wederom int leste van eene Vrou bedriegẽ/ die anders gene Wapenen heeft om u te beschadighen/ dan list ende bedroch / want haer Broeder

de Co-

mael die Inquisitie af te doen / maer alleen-
lick dese slechte gracy biddende / dat d'In-
quisiteurs niemants en soudē in hechtenis
werpen / sonder synen aenclagher / eñ d'oor-
saken te vermelden / om hem te moghen in
rechte verdedingen / ende niemants op ge-
ne getuygenissen / eñ dispositiē te condem-
neren / sonder den beclaechden copien daer
af te verleenen / om tegen die personen van
die getuygen / eñ hare verclaringen te seg-
gen / cortelick / sy versochten niet dan billic
verhoor voor die condemnatie / eñ ordina-
ris recht na stijl van alle gerechten / eñ na-
tuerlicke redenē. Maer sulcx en mocht die
van Lyssabon (hoewel sy derdehalf milli-
oen aenboden / ende geern vier souden heb-
ben gegeuen) niet ghebeuren / want d'In-
quisiteurs en wilden hen so enge niet span
nen laten / eñ begeerden hare onghemetene
macht eñ vryheyt te behoudē / om elcx een /
die sy een Cat aent Been werpen / te con-
demneren / al hadden sy anders geen ghe-
tuygen / dan des gevangenen ghesworene
doot vyanden / of lichtveerdige boeuen / die
andersins in een saeck van drie gulden sou
den mogen verworpen wordē / of ooc sulc-
ke / die sy selfs wtgemaect hebben / als An-
nas eñ Cayphas teghen Christum deden /
hoewel dese noch so veel beter waren / dat

 sy die

sy die getuygen voorstelden: Dit hebben die Generale Staten van die Nederlantsche Provintien seer wel verstaen / als sy/ hoe Catholijck dat sy oock waren / nochtans d'invoeringe vañ nieuwe Bisschoppen niet en conden goet vinden/ merckende/ dat deselue dienen souden/ niet soo seer om die Catholijcke religie te hanthauen/ als om die Lants-priuilegien allenskens te verdrucken / ende een absolute regieringe in te voeren/daerin dese nieuwe Spaensche creaturē/onder die Staten des lants bouen aen sitten/deselue ouerstemmen/ eñ elcx een inden mont sien souden/om doude vryheyt van stemmen / ende voor de privilegien te spreken/te verminderen. Van gelijcken int Jaer 1576. hebben die Catholijcke Provincien/ ja veel Abten ende Prelaten selfs / dese gevaer vande Vaderlantsche vryheyt aenghesien / ende tot bescherminge van deselue met Hollant ende Zeelant verbondt gemaeckt/hoewel God toegelaten heeft/om des Lants sonde willen/ die noch niet genoech ghestraft en waren/ dat eenige weder afgevallen zijn / dies harer vele / siende den quaden succes / groot berou getoont hebben. Daerom weest niet so verdoolt ende blint/dat ghy u dit ondragelicke jock / daertegen die van Arragon/

Napels

wapent zijn/ende voorstaen mede op syn eygen bescherminge dencken daer de Vader alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nu gelijc ghy int begin vande Princessin van Parma bedrogen zijt / nu wederom int leste van eene Vrou bedriegē/ die anders gene Wapenen heeft om u te beschadighen/ van list ende bedroch / want haer Broeder

de Co-

Napels/Milanen gestreden hebben/ simpel ende loetgens aenpreken laet/Bedenct vrp/dat die Inquisitie hier te Lande meer als elders sal gescherpt worden/om dat de ware religie alhier lāger geoeffent/ eñ dieper ingewortelt is / so dat die Spaniers al wat int lant is van kettery suspect achten. Voorwaer ick segge u / ghy suldet in vele deelen quader hebbē/ als die vande religie selfs/ want dese/ wetende/ dat voor hē geen genade is / sullen hen vercruypen / eñ met diffidency eñ voorsichtichept daerteghens wapenen/ Maer ghy sult/ouermits u goet betrouwē eñ sekerhept inde stricken/ sweer dē eñ vuyr vallē / als ghy alderminst daer op denct. Ten besten comende/ al ontgaet schoon elcx voor syne persoon dat perijckel/ sal hy nochtans niz onwtsprelicke bedroefnis aensien moeten/ donderdruckinge van des Landts loslicke vryheyden/ eñ privilegien / hy sal niet eens daer teghen kicken/ noch een vry woort spreken dorren / of die Spaniers sullen hem schelden/ Veillaco Lutherano traditore, &c.

So duck ghy u kinderē aensiet/ sult ghy niet suchten dencken / dat ghyse tot slauen vande Spaniers opvoet / eñ dat uwe Nacomelinghen/ ende lieue posteritet eene ongheloofflicke veranderinge in den staet des

lants

lants beletten sullen/ die rijcdom/neringe/
ende Schipvaert / die ouermits die goede
policy/justicy ende privilegien dus gewas-
sen is / sal met verandering derseluer oock
vergaen / eñ na vreemde Landen gejaecht
worden/ gelijck sy algereets wt Brabant/
Vlaendren/ ende andere Landen verdreuē
is/gemerckt yederman van natueren Ty-
rannische regieringen mijdt/ende vryheyt
soeckt. Die Spanier eñ des Ertzhertogen
raet selfs/ sal met allerley opentlicke eñ ve-
deckte middelen die fleur / ende rijckdom
van tLant soecken te verminderen / sy sul-
lent een voordeel voor haer achtē/ dat d'In
woonders haer werck maken vanden Ac-
ker te bouwen/eñ koeyen te melcken/ende
geensins daerom treurē/ dat die grote me-
nichte ende macht van Schepen/eñ rijcke
Coopluyden verdwijnen/ouermits/na ha
ren gevoelē/ dit die middelen geweest zijn/
die de Landen tot weelde gebracht/ eñ den
oorloch so lang gevoedet hebben/ende dat
d'Onderdanen van simpelen staet beter eñ
lichter om regeren zijn. Ghy siet algereets
dat d'Ertzhertoch eñ Infante by die Hou-
welicxvoorwaerden verbonden zijn / uwe
vaerten na Oost- ende West Indien te ver-
bieden. Hier by dient het exempel van Por
tugael/alwaer Coninck Philips ter syner
eerster

gen bescherminge dencken daer de Vader
alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nz
gelijc ghy int begin vande Princessin van
Parma bedrogen zijt / nu wederom int le-
ste van eene Vrou bedriegē/ die anders ge-
ne Wapenen heeft om u te beschadighen/
van list ende bedroch / want haer Broeder
de Co-

eerster aencoemst ouerleggende/ dat deselue natie aen Schepen/ eñ Zeevolck so sterc was/ als geheel Spanien/ eñ dat sulcx ouer cort of lang syne authoriteit/ eñ absolut gebiet daer ouer soude mogen verminderen/ heeftse allenskens/ eñ onvermerckt ter Zee ontwapent eñ geswackt. Die Portugijsche Stuyrluyden eñ Mateloots gesleten/ ende voorby ghegaen/ eñ op syne Schepen ghebruyckt allerley andere natien/ so dat vele Schippers van Portugael tot den Ackerbou/ eñ andere hantarbeit hen begeuende/ d'oude afsteruende/ ende te minder nieuwe opwassende/ tgetal derseluer in negentien Jaren so gemindert is/ datse den Coninck selfs int toerusten/ eñ equiperen van syne Vloten coempt te missen. Dus sullen die Spanier die Nederlanden/ die hun so veel wercx derrich Jaer lanck ghegeuen/ oock swacken eñ ontwapenen/ op dat sy diergelijcken wederstant niet meer en behoeuen te vreesen. Sy sullen die oude deliberatie/ om alle die Landen/ eñ verscheydene rechten/ costumen/ ende privilegien/ onder die Wetten van een absolut Coninckrijck te brengen/ wederom bydehant nemẽ/ sy sullen arbeyden/ om alle teeckenẽ eñ gedachtenis vande Nederlantsche vryheyt wt te ropen/ uwe moederlicke tale doen ophouden/

den/ende de Spaensche tale inbroeren/ ghelijc ten tijde van Duc d'Alba geresolveert was/ ende gelijck sy metter daet die Indianen doē Spaensch sprekē. In somma/sy sullen sulcke veranderinghe in allen dingen aenrichten/ dat die genige die ouer vyftich Jaren of eer/ thooft weder oprichtē mochten/ haer eyghen Vaderlant niet en sullen kennen. Ghelooft vastelick/ dat dit niet en zijn ydele dreyghementen / Maer dat dese waerschouwinghen wt so waerachtighen gront herspruyten / als het valsche pretexten syn / wanneer die Spanier ende haren aenhang u mette Catholijcke religie verblinden/ ende daermede tegens uwe vrienden ende nabueren/ tegens uwe bloetsverwanten/ ende tegens u eygen Vaderlandt oprockenen. Leert ten lesten eens verstaen/ dat sy onder den Heylighen schijn vande Catholijcke religie/ hare ambitie/ ende begeerlichheyt van Tyrannye bedecken / ende laet u anders niet voorstaen / dan dat ghy aller voorgaende quaet euen so wel / vanden nieuwen Hertoch van Brabandt/ als vanden Coninc van Spanien hebt te vreesen ende dat hy den naem voeren/ maer dē Spaenschen raet/ geest ende adem/ in den wichtigen poincten/ daeraen den staet van t'Landt/ ende uwe welvaert hangt/ altoos regeegen bescherminge dencken daer de Vader alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nz gelijc ghy int begin vande Princessin van Parma bedrogen zijt / nu wederom int leste van eene Vrou bedriegē/ die anders gene Wapenen heeft om u te beschadighen/ van list ende bedroch / want haer Broeder

De Co-

regheeren sal/daerom jaecht van u die oneenicheyt ende misvertrouwen/die vreemde natien tusschen u beyden voeden / om beyde te moghen ouermeysteren/ ende onderdrucken. Blijft eenich met die gene/die ghy siet/dat soo veel hares bloets voor des Vaderlants vryheyt vergoten hebben/ende die vryheyt van uwe conscientien niet en soecken te beswaren / maer Godt ende den heyligen Geest daer ouer regeeren laten/Denseluen biddende / om eenes yederen hert te stueren op den wech der salicheydt.

FINIS.

den/er
lijc ter
was/
anen
sullen
aenri
Jaren
ten/ h
kenn
zijn
waer
gron
ten sy
aenh
blind
den e
wan
opro
dat
Cath
geer
laet
aller
den
van
sen
Sp
wic
t'La

gen beschermiinge dencken daer de Vader alleenlic dacht om u te krencken. Laet u nu gelijc ghy int begin vande Princessin van Parma bedrogen zijt / nu wederom int le- ste van eene Vrou bedriegē/ die anders ge- ne Wapenen heeft om u te beschadighen/ van list ende bedroch/ want haer Broeder de Co-

der
nz
an
le-
ge-
en/
der
Co